

Притуляк Владислав Валерійович,
здобувач вищої освіти 2 курсу факультету
підготовки фахівців для підрозділів
стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Новицька Ія В'ячеславівна,
викладач кафедри гуманітарних
дисциплін та психології поліцейської
діяльності Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ

ВПЛИВ КАРАНТИНУ НА РІВЕНЬ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ

Актуальність теми. У сучасних умовах пандемії, спричиненої Covid-19, збільшується кількість правопорушень, пов'язаних із недотриманням санітарно-гігієнічних норм. У зв'язку з чим важливо переосмислити підходи до кримінально-правової відповідальності, спрямованої на захист суспільства від зараження Covid-19 та іншими інфекційними захворюваннями.

Для запобігання активному поширенню пандемії в Україні вже були спроби посилити відповідальність за порушення санітарно-гігієнічних норм і правил. У березні 2020 року був прийнятий Закон України «Про внесення змін до окремих законодавчих актів України, спрямована на запобігання виникненню та поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» ("Закон України", 2020, № 530-ІХ).

Конституція України також встановлює, що життя і здоров'я людини, честь і гідність, недоторканність і безпека визначаються в Україні вищими суспільними цінностями. Права людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Відповідно до цього можна зробити висновок, що реальний захист прав і свобод громадян є одним з головних пріоритетів української держави.

У цілому, виходячи із зазначеного вище, наголосимо, що саме правоохоронні органи, зокрема, Національна поліція України, покликані здійснювати захист прав і свобод людини і громадянина.

Що стосується структури злочинності, безумовно, в період застосування карантинних заходів вона дещо змінюється, а саме: знижується кількість злочинів, що відносяться до так званої «вуличної злочинності» (злочини, що вчиняються в громадських місцях тощо); знижуються кількість злочинів корисливої спрямованості, які пов'язані з проникненням у приватні домоволодіння та квартири громадян; з іншого боку, збільшується кількість злочинів

побутового характеру, що пов'язані з міжособистісними конфліктами (домашнє насилля тощо) [4; 6].

Тобто, іншими словами, під час застосування карантинних заходів структура злочинності змінюється відносно тих обмежень, які застосовує держава. Через обмеження виходу осіб з власних помешкань, знижуються кількість злочинів, що вчиняються на вулиці, та пов'язаних із проникненням у помешкання. Так, за словами начальника Головного слідчого управління М. С. Цуцкірідзе [4], у період з 11 березня по 4 квітня в усіх регіонах України спостерігається зменшення кількості крадіжок (на 34,9%), грабежів (на 33,4%), розбоїв (на 34,9%). Але одночасно з цим зростає кількість злочинів, що виникають на тлі побутових конфліктів, які виникають в помешканнях. Так, наприклад, на Прикарпатті за період з 17 березня по 16 квітня кількість протоколів, складених з приводу домашнього насилля, зросла приблизно на 30% у порівнянні з початком року [2], за даними Фонду народонаселення ООН кількість звернень жінок, що потребували притулку як жертви домашнього насилля, збільшилася на 37% [1].

Схожі тенденції спостерігаються в усьому світі. Наприклад, у Чикаго, місті з одним з найвищих рівнів злочинності в США, число затримань, пов'язаних з торгівлею наркотиками, знизилося в березні на 42% в порівнянні з минулим роком, а число дзвінків на номер екстрених служб 911 - на 30%. Влада Нью-Йорка повідомляє про зменшення числа скоєних у березні вбивств, грабежів, зґвалтувань та інших злочинів на 12% в порівнянні з лютим. За даними USA Today, про зниження злочинності повідомляє поліція в декількох десятках Штатів. Істотно зменшилася кількість злочинів і в Латинській Америці. Наприклад, в Ріо-де-Жанейро кількість вбивств із застосуванням зброї в березні зменшилася на третину в порівнянні з тим же періодом минулого року. В одній із країн із найсумнішою статистикою вбивств - Сальвадорі - їх число в березні виявилось найменшим за всю історію спостережень - вбито 65 осіб [3].

Майже в кожній країні існують інструменти кримінальної або адміністративної відповідальності, які допомагають забезпечити дотримання карантину, ізоляцію і соціальне дистанціювання. В нашій країні до таких інструментів належить кримінально-правова норма, передбачена статтею 325 Кримінального кодексу України. Детальний аналіз її положень, а також результатів застосування на практиці дозволяє виділити кілька проблемних моментів. Зокрема, поліцейські рейди у громадському транспорті та в громадських місцях вже стали звичайною справою для жителів українських міст. Співробітники правоохоронних органів, використовуючи надані їм надзвичайно широкі повноваження, активно відстежують і карають порушників карантину (що зумовлює ризики перевищення повноважень).

З іншого боку, існує тенденція адаптації злочинців до умов карантинного режиму, пов'язана з «переходом до дистанційної діяльності». Серед правопорушень, пов'язаних з наявністю карантинних обмежень, можна виділити

[5]:

- нецільове використання бюджетних коштів з залученням корупційних зв'язків в органах законодавчої та виконавчої влади різних рівнів;
- порушення правил митного оформлення товарів, що вивозяться;
- правопорушення, вчинені у сфері державних закупівель;
- злочини, пов'язані з корупцією при наданні медичних послуг: отримання неправомірної вигоди за проведення ПЛР-тестів, за приховування позитивних результатів, за отримання безкоштовних ліків тощо;
- кіберзлочинність: доступ та збір конфіденційної інформації тощо;
- крадіжки з проникненням в закриті нежитлові приміщення;
- злочини, пов'язані з побутовим насильством та експлуатацією;
- злочини, пов'язані з незаконним обігом наркотичних засобів і речовин через служби доставки продуктів харчування, готових харчових продуктів.

Отже, карантинні обмеження вплинули на структуру злочинності не тільки в Україні, але й в усьому світі. Зокрема, спостерігаються наступні тенденції: зменшується кількість вуличних насильницьких злочинів (вбивств, зґвалтувань), але зростає кількість злочинів без безпосереднього контакту з жертвою: шахрайства у сфері закупівель, кіберзлочини тощо. Зростає також кількість правопорушень, пов'язаних із недотриманням карантинних обмежень. Треба відмітити, що в наслідок самоізоляції велика кількість людей змушена перебувати вдома, через що збільшується кількість злочинів, пов'язаних із побутовими конфліктами, та рівень домашнього насилля.

Список використаних джерел:

1. Генеральный секретарь призвал защитить женщин от эпидемии насилия, сопутствующей распространению COVID-19. [Електронний ресурс]: <https://news.un.org/ru/story/2020/04/1375602> (Дата звернення 2.04.21).
2. Куйбіда І. Від початку карантину поліція Прикарпаття зафіксувала 278 випадків домашнього насильства. [Електронний ресурс]: <https://gk-press.if.ua/vid-pochatku-karantynu-politsiya-prykarpattya-zafiksuvala-278-vypadkiv-domashnogo-nasyilstva/> (Дата звернення 2.04.21).
3. Рожденственская Я. В некоторых странах из-за карантина снизился уровень преступности [Електронний ресурс]: <https://www.kommersant.ru/doc/4320644> (Дата звернення 2.04.21).
4. У період карантину кількість розбоїв зменшилася в середньому по країні на 35%. [Електронний ресурс]: https://mvs.gov.ua/ua/news/29669_U_period_karantynu_kilkist_rozboiv_zmenshilasya_v_serednomu_po_kraini_na_35__Maksim_Cuckiridze.htm (Дата звернення 2.04.21).
5. Фіалка М. І. До питання впливу карантинних заходів на стан і структуру злочинності в суспільстві. Сучасні проблеми правової системи України та інших країн світу. 2020. С. 501-504.
6. Черниш. О. Залягли на дно: як карантин впливає на злочинність в Україні. [Електронний ресурс]: <https://www.rbc.ua/ukr/news/zalegli-dno-karantin-vliyaet-prestupnost-1586204851.html> (Дата звернення 2.04.21).